

Informatiefolder Morfine

**Netwerk Palliatieve Zorg
Noordwest Veluwe**

Feiten en Fabels over Morfine

- Wat is morfine?
- De functie van pijn
- De behandeling van pijn
- De behandeling van benauwdheid
- Morfine: fabels en feiten
- Goed om te weten...

Wat is morfine?

In overleg met uw arts gaat u morfine gebruiken. Morfine wordt voorgeschreven om pijn te verlichten. Soms wordt morfine gebruikt bij benauwdheid. Morfine behoort tot een groep geneesmiddelen, die morfineachtige pijnstillers of opioïden worden genoemd. Waar in deze folder over morfine wordt gesproken, kan ook een ander opioïd bedoeld worden (bijvoorbeeld oxycodon of fentanyl). Het gebruik van morfine kan bij u vragen oproepen. Deze folder is bedoeld om die vragen te beantwoorden. Daarnaast willen we u op de hoogte brengen van de feiten en fabels die er bestaan over morfine. De informatie in deze folder gaat vooral over het gebruik van morfine bij pijn. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, bespreek deze dan met uw arts.

De functie van pijn

In het algemeen is pijn een belangrijk waarschuwend signaal. Pijn ontstaat wanneer een beschadigd deel van het lichaam via gevoelszenuwen een 'bericht' stuurt naar de hersenen. Meestal verdwijnt de pijn als de oorzaak van de pijn is weggenomen. Soms kan de oorzaak niet, of niet snel genoeg worden weggenomen. Bijvoorbeeld bij bepaalde soorten kanker, maar ook bij bepaalde niet-kwaadaardige ziekten zoals reuma. Dan heeft de waarschuwende functie van pijn geen zin meer en is goede pijnbestrijding is dan nodig.

De behandeling van pijn

Als de pijn te heftig is, kunt u beperkt zijn in uw dagelijkse activiteiten. Als dit te vaak of te lang aan de hand is, kan dit uw kwaliteit van leven beïnvloeden. Een goede pijnbehandeling is daarom belangrijk.

Kortdurende, maar ook langdurige, ernstige pijn is vaak goed te verlichten met medicijnen. Pijnbehandeling gaat meestal via een stappenplan. De pijnbehandeling wordt gestart met paracetamol en een middel als naproxen of diclofenac (ook wel NSAID's genoemd). Mocht dit niet voldoende zijn dan kan morfine hieraan worden toegevoegd als belangrijke volgende stap. Morfine zorgt ervoor dat het 'bericht' in de hersenen niet - of minder sterk - aankomt. Hierdoor voelt u de pijn minder. Vaak kunt u zich hierdoor ook beter ontspannen.

De behandeling van benauwdheid

Bij een slecht pompend hart en/of slecht werkende longen kunt u last hebben van benauwdheid. Morfine is het meest effectieve middel om benauwdheid te verlichten als andere medicijnen dit niet (meer) voldoende doen.

Morfine: fabels en feiten

Morfine is een krachtig middel waarmee veel ervaring is opgedaan. Er zijn al tientallen jaren veel patiënten mee behandeld. Toch bestaan er nog de

nodige onduidelijkheden over morfine. Hieronder zetten we de fabels voor u op een rijtje en zullen we proberen uit te leggen waarom dit fabels zijn.

Fabel: Morfine werkt verslavend.

Feit: Als u morfine als pijnstiller gebruikt, is de kans op verslaving ('niet zonder kunnen') zeer klein. Een verslaving treedt namelijk op wanneer iemand zonder pijn wél morfine gebruikt. Er treedt dan een bepaalde 'kick' op. Deze 'kick' treedt niet op wanneer morfine gebruikt wordt om pijn te verlichten. Zoals bij bijna ieder geneesmiddel dat langdurig gebruikt wordt, is het wel zo dat uw lichaam gewend raakt aan morfine. Dit is op zich niet schadelijk. Alleen als u plotseling zou stoppen met morfine kan dat 'ontwenningverschijnselen' veroorzaken.

Voorbeelden hiervan zijn: hartkloppingen, zweten, onrust en angst, misselijkheid, braken en diarree. Deze verschijnselen kunnen worden voorkómen door de dosis geleidelijk te verlagen. Doe dit in overleg met uw arts.

Fabel: Van morfine heb je steeds meer nodig.

Feit: De kans op verslaving aan morfine is heel klein. De reden waarom de dosering van morfine wordt verhoogd, is omdat de pijn kan toenemen. De pijn bepaalt hoeveel morfine u nodig heeft. Daarbij is het goed om te weten dat de dosis van morfine in principe geen bovengrens heeft. Er zijn mensen die een dosis krijgen die 10 keer hoger ligt dan de dosis

waarmee ze gestart zijn. Samen met uw behandelaar wordt de juiste hoeveelheid bepaald.

Fabel: Morfine werkt levensbekortend.

Feit: Het is een misverstand dat morfine alleen wordt gegeven in het eindstadium van kanker. Morfine wordt niet voorgeschreven om de dood te versnellen of om iemand in slaap te maken. Ongeveer 25% van de morfine wordt gebruikt door patiënten met langdurige, chronische ziekten zoals reuma. Morfine kan dus jaren achter elkaar als pijnstiller worden voorgeschreven. Ook kan morfine tijdelijk worden gegeven, bijvoorbeeld na een operatie en daarna worden afgebouwd.

Fabel: Morfine veroorzaakt ademhalingsmoeilijkheden.

Feit: Bij de behandeling van pijn met morfine spelen ademhalingsmoeilijkheden geen rol. Alleen zeer hoog gedoseerde morfine-injecties in een bloedvat kunnen problemen met de ademhaling veroorzaken. Benauwdheid kan juist een reden zijn om morfine voor te schrijven, zoals in de inleiding is beschreven.

Fabel: Van morfine wordt je suf.

Feit: Sufheid is een bijwerking die kan optreden tijdens de eerste dagen van de behandeling met morfine of na verhoging van de dosis morfine. Vaak wordt de innerlijke rust, die optreedt als u geen last van pijn meer heeft, verward met sufheid en

slaperigheid. Omdat pijn geen spelbreker meer is, kunt u beter slapen en kunt u zich na enkele dagen mogelijk weer vrijer bewegen. Als u suf blijft, neemt u dan contact op met uw behandelaar.

Fabel: Morfine heeft veel bijwerkingen.

Feit: De belangrijkste bijwerkingen zijn: sufheid, verstopping (obstipatie), misselijkheid, duizeligheid en verwardheid. De meeste bijwerkingen gaan na enkele dagen tot weken vanzelf over als u gewend bent geraakt aan morfine. Over sufheid heeft u eerder in deze folder al kunnen lezen.

- Verstopping van de darmen komt vaak langdurig voor. Daarom zal uw arts altijd een laxermiddel voorschrijven. Het is belangrijk dat u dit middel inneemt zolang u morfine gebruikt. Probeer daarnaast voldoende vocht en vezelrijke voeding in te nemen. Als u meerdere dagen geen ontlasting heeft gehad, neem dan contact op met uw behandelaar.
- Misselijkheid komt regelmatig voor. Soms schrijft uw arts een middel voor om misselijkheid ten gevolge van morfine te voorkomen.
- Duizeligheid kan vooral optreden bij het opstaan uit bed of uit een stoel. Door rustig van houding te veranderen kunt u hier rekening mee houden.
- Verwardheid komt soms voor. Verandering van omgeving en gebruik van andere medicijnen kunnen oorzaken zijn van

verwardheid. Morfine kan daarbij een rol spelen. Een voorstadium van verwardheid kan zich uiten in levendige dromen en moeite hebben om droom en werkelijkheid uit elkaar te houden. Als deze signalen zich voordoen, is het goed om ze te melden aan uw behandelend arts.

Goed om te weten...

Chronische pijn en doorbraakpijn

Ondanks de behandeling van pijn met morfine, kan er sprake zijn van zogenaamde doorbraakpijn. Dat is pijn die plotseling optreedt ondanks het dagelijkse (standaard) gebruik van pijnstillers. Voor doorbraakpijn worden kortwerkende pijnstillers voorgeschreven die u dan extra kunt nemen.

Belangrijke aanwijzingen

- Houd goed overleg met uw arts en verpleegkundige en volg de voorschriften op.
- Bij het instellen van de behandeling met morfine moet uw arts de juiste dosering bepalen. Het is daarom belangrijk dat u eerlijk en open bent tegen de arts. Vertelt u steeds of en hoeveel pijn u nog heeft, maar ook van welke bijwerkingen u last heeft. Pijn kan grotendeels beheersbaar worden gemaakt, maar dat kan uw arts alleen samen met u.

- Verhoog of verlaag nooit zonder overleg met uw arts de voorgeschreven dosis. Hierdoor kunnen bijwerkingen (bij verhogen) en ontweningsverschijnselen (bij verlagen) optreden.
- Het gebruik van morfine kan ervoor zorgen dat u minder snel reageert en zich minder goed kunt concentreren. Bij dagelijkse bezigheden kunt u daar last van hebben. Als u langer dan twee weken een stabiele dosis morfine gebruikt, mag u volgens de Nederlandse wetgeving een motorvoertuig besturen.
- Alcohol kan de bijwerking 'sufheid' versterken. Als u alcohol met mate gebruikt, dan zijn er geen negatieve effecten op morfine als pijnstilling. Gematigd alcoholgebruik is daarom toegestaan bij het gebruik van morfine.

Bron: IKNL Integraal Kankercentrum Nederland

De informatie op deze folder is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Desondanks kunnen geen rechten aan de vermelde informatie ontleend worden.